

Het Kattenpad.

Een kerkenpad of kerkpad is, zoals de naam al zegt, een pad dat naar een kerk leidt. Het kerkenpad werd gebruikt om naar de kerk te gaan, als er geen gewone weg tussen de woonplek en de kerk was, of als een kortere verbindingsweg. Veel van deze kerkpaden zijn in onbruik geraakt, maar op sommige plaatsen zijn ze nog aanwezig, omdat ze vaak ook nog op een andere manier werden of worden gebruikt. Ook in Hellendoorn zijn zo in het verleden verbindingspadjes ontstaan, die niet alleen voor de kerkgang maar ook als de kortste weg naar school of werk werden gebruikt. Het Kattenpad zal ook wel op die manier zijn ontstaan, "het kortste pad naar kerk en werk" voor de bewoners van de Kathuizen naar Hellendoorn. En voor Hellendoorners die te voet richting Zwolle wilden was het een sluiweggetje om een stuk van de Oude Twentseweg af te snijden. De Oude Twentseweg was een belangrijke verbindingsweg tussen Almelo en Zwolle. Het Kattenpad liep (en loopt nog gedeeltelijk) vanaf de Noord Esweg naar de Kathuizen, een buurtschap achter de berg. De naam Kathuizen is waarschijnlijk afkomstig van katerboeren of katersteden, kleine keuterboeren die zich aan de rand van de marke Hellendoorn vestigden. Een andere uitleg is dat de naam afkomstig is van het woord "kat", een Oudnederlands woord voor poel of lage plek. Gezien de ligging van de Kathuizen, naast het Helder Broek en nabij o.a. de Luttenberger Waterhoek, het Mastenbroek, het Rietveld en de Pol zou deze benaming voor een laag gelegen plek ook mogelijk zijn. Op de kadastrale atlas van Overijssel van 1832 wordt de markepaal De Kat genoemd als scheiding tussen de marke Hellendoorn, de West-Dammarke en Raalte (Luttenberg). De markepaal stond langs de Twentse weg bij de grens met Raalte. De gronden ten noorden van de Oude Twentseweg hoorden bij de West-Dammarke, het gebied ten zuiden van de weg, o.a. het Helder Broek en de Kathuizen hoorden bij de Dorpsmarke. De buurtschap Kathuizen ligt rond de Kathuizenweg aan de rand van de gemeente Hellendoorn en, vanuit het dorp gezien, achter de berg. Op oude kaarten van Luttenberg komt de Kattendiek of het Kattendiekien voor. Dit landweggetje liep van de Luttenbergerweg (dichtbij de gemeentegrens) naar de Kathuizen. Ook als huisnaam komt de naam Katten terug, de familie Schutte wordt "de Katt'n" genoemd. De bewoners van de Kathuizen waren voor alle voorzieningen aangewezen op het dorp: de kerk, werk, school, verenigingen, inkopen enz. De toestand van de toen nog onverharde wegen zal vooral in het najaar en in de winter vaak niet best zijn geweest. Het Kattenpad, alleen gebruikt door voetgangers en later fietsers, was misschien beter begaanbaar en in elk geval korter.

Boschgezicht bij Hellendoorn

*Het Kattenpad
in 1939,
zo te zien
werd het pad
toen nog
geregeld
gebruikt.*

Het pad loopt van de Noord Esweg over de berg naar de Oude Twentseweg en de Kathuizen, het kruist de Albert Enserinklaan en de mr S.H. Vening Meineszlaan. (dhr Enserink was rentmeester, mr Vening Meinesz eigenaar van het landgoed Eelerberg). Halverwege splitste het pad zich, links naar de Kathuizenweg bij de boerderij van "Looms" (Wermink), rechts naar de Oude Twentseweg. Door de bouw van het sanatorium rond 1900 kwam een deel van het pad te vervallen. Dr H.W. Boele schrijft in zijn in 1902 uitgegeven boek "Het sanatorium te Hellendoorn", dat het eerste volkssanatorium hier werd gebouwd omdat "de ligging van de uitgekozen plaats voorzeker uitstekend is te noemen. Het

sanatorium komt te staan op de westelijke helling van de Hellendoornse berg die met dichte bossen is begroeid, waardoor de inrichting door den oostenwind geheel is beschut. Ten noorden strekt het bosrijke landgoed van den oud-burgemeester van Amsterdam, de Eelerberg, zich uit, waardoor ook de noordenwind het sanatorium niet kan bereiken". De grond waarop het sanatorium werd gebouwd, enkele percelen heidegrond tussen de Eelerberg en de Hollander, werd gekocht van boeren uit de Kathuizen. Van de fam. Vening Meinesz van het landgoed Eelerberg werd een stuk dennenbosch gelegen in de Hellendoornse berg nabij de Kathuizen gekocht. Bovendien werd door de familie Vening Meinesz het landgoed als vrij wandelgebied voor de patiënten aangeboden, zodat lange wandelingen konden worden gemaakt zonder aan de wind bloot te staan. Door de bouw van het sanatorium verviel dus een deel van het Kattenpad, maar het gedeelte tot het sanatorium werd nog wel gebruikt, uiteraard door de bewoners van de Kathuizen en door bezoekers van het sanatorium. Weer werd het pad gebruikt als kortste verbinding naar het werk, voor medewerkers van het sanatorium die in Hellendoorn/Nijverdal woonden en te voet of per fiets naar hun werk gingen. Ook winkeliers in het dorp die kleine bestellingen naar het sanatorium brachten fietsten over het Kattenpad. En de Hellendoornse jeugd fietste erover om op de Eelerberg tamme kastanjes te zoeken. Het sanatorium werd indertijd gebouwd voor het herstel van tbc-patiënten. Door de verbeterde medische zorg en betere hygiënische omstandigheden kwam tbc steeds minder voor, en het sanatorium kreeg een andere bestemming. In de jaren '60 werd begonnen met de verzorging en verpleging van demente bejaarden, later werd de zorg uitgebreid met o.a. opname van somatische patiënten, revalidatie en dagopvang. In de loop der jaren maakten minder mensen gebruik van het Kattenpad, en het raakte wat in verval. De laatste jaren was het met de fiets bijna onbegaanbaar en ook wandelaars moesten soms van de weg afwijken door afgewaaide takken en opslag van allerlei planten/struiken. Het is jammer dat een pad dat al in 1883 op topografische kaarten vermeld wordt zo verloren gaat. Een bewoner van de Kathuizen wees de werkgroep "Luu veur oald niejs sprokkel'n", op de slechte staat van het weggetje. Op sommige plaatsen was het oude pad nog te zien, een diep uitgesleten holle weg, tot aan het hekje in de afrastering rond het sanatorium. Maar helaas waren grote delen van het pad dicht gegroeid en niet meer begaanbaar. Leden van de werkgroep hebben met behulp van buurtbewoners de oude ligging van het Kattenpad weer aangegeven, en na overleg met Staatsbosbeheer, de tegenwoordige eigenaar van de bossen rond de Eelerberg, is het pad weer in ere hersteld. De door Staatsbosbeheer uitgevoerde werkzaamheden, het kappen van opslag en bomen en het opschonen van gras, mos en zand hebben een weer goed begaanbaar Kattenpad opgeleverd, weliswaar niet meer tot aan de Oude Twentseweg over de berg, maar tot het terrein van Krönnenzommer. Een duidelijk herkenbaar pad loopt nu vanaf de Noord Esweg tot de parkeerplaats bij het dokter Vos Paviljoen van Krönnenzommer.

Het altijd openstaande hekje in de afrastering rondom het verpleeghuis.

Bovenaan het pad is door de Luu veur oald niejs sprokkel'n een eikenhouten bord geplaatst met het opschrift: Katt'n pad. Het bord onderaan het pad bij de Noord Esweg is geplaatst door Staatsbosbeheer.

Op 31 oktober j.l. werd het pad heropend. Eerst was er een bijeenkomst in de Valkhof, waar o.a. wethouder mevr. Roskam, Chris Funk van het Toeristisch Bureau Hellendoorn, buurtbewoners, afgevaardigden van Staatsbosbeheer, leden van de Historische Kring en de stichting Oald Heldern aanwezig waren. Ank Phijffers vertelde iets over het ontstaan, het verval en het herstel van het Kattenpad en daarna was het woord aan Herman Kampman. Enkele familieleden van hem hebben op het vroegere sanatorium gewerkt en hij wist nog enkele leuke verhalen uit die jaren. Daarna vertrok het gezelschap met het treintje Bello naar het parkeerterrein bij Krönnenzommer en vandaar te voet naar het Kattenpad. Daar werd de (her)opening verricht door Herman Kampman, hij onthulde het eikenhouten bord en bracht een gedicht ten gehore. Tijdens de wandeling over het pad naar de Noord Esweg vertelde hij o.a. over enkele gebeurtenissen uit de oorlogsjaren die zich rond het Kattenpad hebben afgespeeld. Daarna werd het door Staatsbosbeheer geplaatste bord onder aan het pad onthuld. Het Kattenpad is weer goed begaanbaar geworden, een aanwinst voor de mooie Eelerberg.

*Ank Phijffers/Bertha Kamphuis, de Luu veur oald niejs sprokkel'n.
Foto's Johan Alferink.*